

אתגרים חינוכיים בכתה בעקבות דמויות מן המגילה

מסמך נלווה למצגת/ פיתוח מאיר אביטו – רשת דרכא

אחשוורוש	ושתי	המן	מרדכי	אסתר	בגתן ותרש	חרבונא
חוסר החלטיות והשפעה חיצונית	עמידה על עקרונות ושמירה על כבוד עצמי	גאווה מופרזת וחוסר שליטה ברגשות	נאמנות לערכים מול לחץ חברתי ומנהיגות	אומץ, הקרבה ותכנון אסטרטגי	חתרנות ובגידה	תושייה וניצול הזדמנויות לטובה

האתגרים המופיעים במצגת

1. **אחשוורוש / להיות מושפע מלחץ חברתי** – חברים שלך לוחצים עליך לעשות משהו שאתה לא בטוח בו, ואתה מתקשה להחליט בעצמך.
תשובה: אחשוורוש נכנע ללחצי יועציו, כמו במקרה של הדחת ושתי או גזירת המן. ניתן ללמוד כי חשוב לקבל החלטות עצמאיות ולבדוק היטב לפני שנכנעים ללחץ. "וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּכָכָר מְמוּכָן" (אסתר א', כ"א)
2. **ושתי / לסרב לבקשות לא הוגנות** – מבקשים ממך לעשות משהו שמרגיש לך לא נכון, אבל אתה חושש מהתגובה.
תשובה: ושתי סירבה לפקודת המלך מתוך כבוד עצמי, גם במחיר הדחתה. ניתן ללמוד ממנה כי חשוב לעמוד על עקרונותינו, אך גם להבין את ההשלכות. "וַתִּמָּאֵן הַמֶּלֶכָה וַשְׁתִּי לְבֹא" (אסתר א', י"ב)
3. **אסתר / שינוי פתאומי בחיים** – תלמיד עובר לכיתה חדשה ומרגיש שהוא לא מתאים.
תשובה: אסתר עברה מחיים רגילים לארמון המלך והייתה צריכה להתגלגל למציאות חדשה. ניתן ללמוד ממנה כי אפשר להתאקלם בהדרגה ולנצל את ההזדמנויות שהמקום החדש מציע. "לֹא הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת עֲמָהּ וְאֶת מוֹלְדָתָהּ" (אסתר ב', י')
4. **מרדכי / לעמוד מול לחץ חברתי** – כל הכיתה מסכימה על משהו שאתה חושב שהוא לא נכון.
תשובה: מרדכי לא השתחוה להמן למרות שלחצו עליו, כי ידע שזה מנוגד לאמונתו. ניתן ללמוד ממנו שעלינו לעמוד על עקרונותינו, גם כאשר הסביבה חושבת אחרת. "לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה" (אסתר ג', ב')
5. **המן / כוח ההשפעה של מילים** : תלמיד אמר משפט מעליב ופגע מאוד בחברו. איזו דמות מהמגילה השתמשה במילים שלה בצורה שהשפיעה מאוד?
תשובה: המן השתמש במילים כדי לשכנע את המלך להשמיד את היהודים, בכך שהציג אותם כאיום מבלי לבדוק את העובדות. בסופו של דבר, הוא עצמו נפל קורבן למילותיו. "וַיֵּשְׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּגָרִי וּמִפְּגָרִי ... וְנִתְּתָהּ שְׁנוֹת מִכָּל עַם" (אסתר ג', ח')
6. **בגתן ותרש / רכילות מאחורי הגב: אתגר** : תלמידים מפיצים שמועה על חבר מהכיתה. כיצד ניתן להתמודד עם מצב כזה ולמנוע הפצת שמועות?
תשובה: בגתן ותרש תכננו בסתר לפגוע במלך, אך בסופו של דבר המזימה התגלתה והם הוצאו להורג. ניתן ללמוד מהם שרכילות וחתרנות מובילות לפגיעה בסופו של דבר גם במי שמפיץ אותן.
"וַיִּנְדְּעוּ הַדָּבָר לְמַרְדְּכִי וַיִּגְדּוּ לְאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה" (אסתר ב', כ"ב)
7. **חרבונא/ ניצול הזדמנויות לשינוי** – בכיתה שלך יש בעיה שחוזרת על עצמה, אך המורה לא שם לב. אתה מזהה הזדמנות להעלות את העניין בצורה שתוביל לשיפור.
תשובה: חרבונא לא היה חלק מהסיפור המרכזי, אך כשנקרתה בפניו הזדמנות לפעול, הוא לא היסס.

8. אחשורוש / החלפת דעות לעיתים קרובות – היום אתה חושב משהו אחד, ומחר אתה משנה את דעתך לפי מה שאחרים אומרים או יועצים או דעת קהל ולא מתוך הערכים שלך.

➤ **תשובה:** אחשורוש שינה את דעתו פעמים רבות – תחילה תמך בהמן, ולאחר מכן נתן למרדכי את תפקידו. זה מלמד שעלינו לבדוק מידע היטב לפני החלטה ולא להתנהל בחוסר יציבו או ניתן לבחון ואז לקבל החלטה מושכלת בהחלפת דעות. " **וַיֵּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אֶת טַבְעָתוֹ מַעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהֶמָּן** " (אסתר ג', י')

9. ושתי / שמירה על כבוד אישי – חברים מבקשים ממך להשתתף באתגר שמביך אותך, אבל אתה מתלבט אם לסרב.
➤ **תשובה:** ושתי לא הסכימה להשתתף במשתה שבו נפגעה כבודה, ולימדה אותנו שכבוד עצמי חשוב יותר מהנוחות החברתית או נוגדת את עריכה ואמונתה.

10. אסתר / לקחת מנהיגות כשהיא נדרשת אתגר: הכיתה שלך מתלבטת כיצד להתמודד עם בעיה, אבל אף אחד לא לוקח אחריות. כיצד ניתן ללמוד להיות המנהיג בזמן הנכון?
➤ **תשובה:** אסתר לא רצתה בתחילה לקחת תפקיד מנהיגותי, אך מרדכי הזכיר לה שאולי נבחרה למלכות דווקא כדי להוביל את העם ברגע קריטי זה. היא הבינה שלפעמים אין משהו אחר שיעשה את העבודה, ולכן קיבלה את האחריות. " **וַיֵּמַר יוֹדֵעַ אִם לָעֵת קְזָאת הַנֶּעֱמָה לְמַלְכוּת** " (אסתר ד', י"ד)
◆ **לקח:** לפעמים אנחנו נקלעים לסיטואציה שבה אף אחד אחר לא מוביל – זה סימן שאנחנו צריכים לקחת יוזמה.

11. מרדכי / לדווח על עוול למרות החשש – ראית תלמיד מתנהג לא כשורה, אבל אתה חושש לספר על כך למורה.
➤ **תשובה:** מרדכי גילה את הקשר של בגתן ותרש ודיווח על כך, ובזכותו המלך ניצל. מכך ניתן ללמוד שהעברת מידע חשוב יכולה למנוע נזק ולעזור לאחרים. " **וַיֵּדַע הַדָּבָר לְמַרְדֳּכָי וַיֵּגֵד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה** " (אסתר ב', כ"ב)

12. המן / לנהל רגשות של קנאה ✨ **אתגר:** חבר קיבל ציון גבוה יותר ממך, וזה גורם לך להרגיש קנאה. כיצד ניתן ללמוד להתמודד עם רגשות אלו בדרך חיובית?

➤ **תשובה:** המן רצה להיות האיש החשוב ביותר בממלכה, ולכן לא יכול היה לשאת את העובדה שמישהו לא מכבד אותו. הקנאה שלו הובילה אותו לתכנן את השמדת היהודים – תוצאה קיצונית שנבעה מחוסר שליטה ברגשות.
" **וַיִּמְלֵא הֶמָּן חֶמָה** " (אסתר ג', ה') **לקח:** במקום לקנא באחרים, אפשר ללמוד מהם ולהשתפר בעצמנו. אפשר גם לפרגן ולהיות גאים בהצלחות של אחרים בלי שזה יקטין אותנו

13. בגתן ותרש חבלה מכוונת באחרים / אתגר: משהו מהכיתה פועל בכוונה נגד חבר כדי להכשיל אותו. איזו דמות מהמגילה יכולה ללמד אותנו עד כמה מזימות מובילות לתוצאה שלילית?
➤ **תשובה:** בגתן ותרש תכננו להרוג את המלך מתוך אינטרסים אישיים, אך מזימתם נכשלה. זה מלמד אותנו שמי שפועל במרמה ובכוונה רעה, עלול למצוא את עצמו במצב גרוע יותר.
" **וַיֵּדַע הַדָּבָר לְמַרְדֳּכָי** " (אסתר ב', כ"ב)
◆ **לקח:** עדיף לפעול בהגינות ולנסות להצליח בדרך הוגנת ולא על ידי פגיעה באחרים.

14. חרבונא : לעזור למישהו בלי לקבל תמורה – חבר שלך מתקשה בלימודים, ואתה יכול לעזור לו, אבל זה ידרוש ממך זמן ומאמץ.

➤ **תשובה:** חרבונא פעל לטובת הצדק מבלי שהיה לו רווח אישי (לחלק מן הדעות), אלא מתוך ידיעה שזהו המעשה הנכון.

15. אחשורוש נתינת אחריות לאנשים הלא נכונים – אתה נותן לחברים שלך להחליט עבורך כי זה נוח לך, אבל לפעמים זה מוביל לטעויות.

➤ **תשובה אחשורוש** שנתן את כוחו להמן מבלי לבדוק אותו לעומק, ניתן ללמוד שהאצלת סמכויות מחייבת אחריות.
" **וַיֵּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אֶת טַבְעָתוֹ בְּיַד מַרְדֳּכָי** " (אסתר ח', ב') או במעשה ושתי נותן לאחרים לקבוע את עונשה של ושתי

16. ושתי / להתמודד עם דחייה חברתית בעקבות החלטה אישית – החלטת לא להשתתף בפעילות מסוימת, והחברים שלך מתחילים להתרחק ממך.

➤ **תשובה:** ושתי חוותה נידוי על כך שלא צייתה למלך, וידעה שזה יקרה, אך היא בחרה להישאר נאמנה לעצמה.

17. אסתר / לדעת מתי לחשוף מידע אישי / אתגר: אתה שוקל לשתף את החברים שלך בסיפור אישי, אבל חושש

מהתגובות. כיצד ניתן לדעת מתי נכון לדבר ומתי לשמור על פרטיות?

➤ **תשובה:** אסתר בחרה להסתיר את זהותה היהודית בהתחלה, ורק כשהבינה שהגיע הרגע המתאים, חשפה אותה בפני המלך. זה מראה שלפעמים עדיף לחכות לרגע שבו השיתוף יביא לתוצאה הטובה ביותר.

" אֶסְתֵּר לֹא הִגִּידָה אֶת מוֹלְדֶתָהּ וְאֵת עַמָּהּ כִּי מֶרְדֵּכִי צָנָה עָלֶיהָ " (אסתר ב', כ')

◆ **לקח:** לא תמיד צריך לשתף הכול מיד – חשוב להרגיש מתי הזמן הנכון, ואם זה יכול להועיל או להזיק.

18. מרדכי / לעודד אחרים לפעול לטובה – חבר שלך נמצא בסיטואציה קשה, אך חושש לקחת יוזמה.

➤ **תשובה:** מרדכי דחף את אסתר לקחת אחריות ולפעול להצלת היהודים, ואף אמר לה שהמנהיגות שלה היא שליחות.

" וַיְמַלְא יוֹדֵעַ אֶם לַעֲתָ קְזָאת הַנֶּעֱתָ לְמַלְכוּת " (אסתר ד', י"ד)

19. המן / להתמודד עם כישלון בדרך חיובית ⚡ אתגר: נכשלת במשהו, ואתה מרגיש תסכול רב. כיצד ניתן ללמוד

להפיק לקחים מהמצב במקום לכעוס ולהתייאש?

➤ **תשובה:** המן לא ידע להתמודד עם כישלון – ברגע שהוא ראה שמרדכי לא משתחוה לו, הוא לא ניסה להבין את

הסיבה או לפתור את הבעיה אלא פעל באופן קיצוני ונקמני, מה שהוביל בסופו של דבר למפלתו.

" וַיִּמְלֵא הָמָן חֶמְדָּה " (אסתר ג', ה')

◆ **לקח:** במקום לכעוס, כדאי לקחת רגע, ללמוד מהטעות ולנסות להשתפר לפעם הבאה. תסכול הוא חלק מהחיים, אבל איך מגיבים אליו זה מה שקובע את ההצלחה.

20. בגתן ותרש / ללמוד להימנע ממניפולציות / אתגר: אתה מזהה שתלמיד מסוים משתמש באחרים כדי לקדם

את האינטרסים שלו. כיצד ניתן ללמוד לזהות מניפולציות ולהימנע מהן?

➤ **תשובה:** בגתן ותרש ניסו לפעול מאחורי הקלעים כדי להשיג את מטרותיהם, אך הם נחשפו. ניתן ללמוד מהם כי מי

שמנסה לנצל אחרים בדרכים עקיפות, בסופו של דבר לא יצליח.

" וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ " (אסתר ב', כ"ג)

◆ **לקח:** כדאי להיות ערניים למי שמנסה להשתמש באנשים אחרים להשגת מטרותיו, ולדבוק באמת וביושר.

21. המן / ניצול הזדמנויות לשינוי ⚡ מי במגילה פעל כדי לקדם אינטרסים אישיים?

➤ **המן:** – המן ניצל את כוחו כיועץ המלך כדי לקדם את עצמו ולפגוע במי שעמד בדרכו. הוא שכנע את אחשוורוש לחוקק

גזירה נגד היהודים על בסיס מידע מעוות ומניפולטיבי. "וַיִּשְׁנֶן עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד ... וַיִּתְּיָהֶם שְׁנוֹת מֶלֶךְ עִם" (אסתר ג',

ח') **כיצד ניתן ללמוד לזהות מניפולציות ולהימנע מהן?**

- **בדיקה עובדתית** – לא להאמין לכל מה ששומעים, לבדוק עובדות לפני שמקבלים החלטות
 - **זהירות מפיתויים** – כשמישהו מציע משהו שנשמע "טוב מדי", ייתכן שיש לו אינטרס נסתר.
 - **חשיבה עצמאית** – לא לפעול מתוך לחץ חיצוני אלא לשקול דברים באופן אובייקטיבי.
- התבוננות בהתנהגות חוזרת** – אם אדם נוהג להשתמש באחרים למטרותיו, כנראה שזו לא הפעם הראשונה.

22. אחשוורוש / מהירות שיפוט על אחרים – אתה שומע שמועה על תלמיד בכיתה וממהר לשפוט אותו בלי לבדוק

את העובדות.

➤ **תשובה:** כפי שאחשוורוש חתם על גזירת המן מבלי לבדוק את טענותיו על היהודים, כך כדאי לוודא עובדות לפני

שפועלים. " וַיִּשְׁנֶן עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד " (אסתר ג', ח')

23. ושתי / עמידה מול סמכות בצורה מכובדת – המורה ביקש ממך משהו לא הוגן. כיצד תוכל לסרב בלי לפגוע?

➤ **תשובה:** ושתי סירבה למלך בצורה תקיפה, אך ניתן ללמוד שגם בסירוב חשוב למצוא דרך שתשאיר פתח לדיאלוג.

24. אסתר לפעול בזמן הנכון כדי לפתור בעיה ⚡ אתגר: אתה רואה עוול שנעשה בכיתה, אבל לא בטוח מתי ואיך

לפעול. כיצד ניתן ללמוד לבחור את הזמן המתאים לפעולה?

➤ **תשובה:** אסתר לא פנתה מיד למלך בבקשה להצלת היהודים, אלא הזמינה אותו ואת המן לשני משתאות, כדי ליצור

את המעמד המתאים לחשיפת האמת. היא הבינה שלפעמים צריך סבלנות ולתכנן היטב לפני פעולה חשובה.

" אֶל הַמִּשְׁתָּה אָשָׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם " (אסתר ה', ח')

◆ **לקח:** במקום למהר לפעול בצורה שעלולה להזיק, כדאי לחשוב מראש, לתכנן ולבחור את הרגע שבו תהיה השפעה מירבית.

25. מרדכי / לשמור על זהותך גם בסביבה שונה / אתה מרגיש שהחברים שלך רוצים שתשתנה כדי להתאים

אליהם. מי במגילה היה במציאות דומה? בחר את הדמות! איך ניתן להישאר נאמן לערכים שלך גם בסביבה שונה?
➤ **מרדכי** – מרדכי חי בחצר המלך הפרסי, מוקף בתרבות זרה ולחצים חברתיים, אך למרות זאת, הוא נשאר נאמן לערכים היהודיים שלו וסירב להשתחוות להמן, גם כשהדבר היה מנוגד לנורמות החברתיות. "וַיִּקְרַע לֹא יָכָרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה" (אסתר ג', ב') איך ניתן להישאר נאמן לערכים שלך גם בסביבה שונה?

להיות בטוח בערכים שלך – כמו מרדכי, כאשר אתה יודע במה אתה מאמין, קל יותר לעמוד מול לחצים חיצוניים.
לא להרגיש צורך להתאים את עצמך בכוח – החברה סביבך יכולה לחשוב אחרת, אך זה לא מחייב אותך לשנות את עצמך כדי לרצות אחרים.
לדבוק באמונות שלך תוך כבוד לסביבה – ניתן להישאר נאמן לערכים שלך מבלי לפגוע באחרים או להתעמת איתם שלא לצורך.
למצוא חברים שחולקים ערכים דומים – חיזוק הקשרים עם אנשים שמבינים ותומכים בך יכול לעזור לך להרגיש בטוח יותר.

26. המן / שימוש נכון בכוח והשפעה ✨ **אתגר:** נתנו לך תפקיד אחראי בבית הספר, אבל אתה לא בטוח איך

להשתמש בכוח שלך נכון. איזו דמות מהמגילה יכולה ללמד אותך כיצד להשתמש בכוח בתבונה?
➤ **תשובה:** המן השתמש בכוח שלו לרעה, הפעיל מניפולציות על המלך ודאג רק לעצמו. לבסוף, השלטון התהפך עליו והוא הוצא להורג. לעומתו, מרדכי השתמש בכוח שקיבל כדי להגן על העם ולעשות צדק.
"וַיִּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ בְּיַד מָרְדֳּכָי" (אסתר ח', ב')
◆ **לקח:** תפקידים עם כוח והשפעה הם אחריות גדולה. במקום לנצל את הכוח לרעה, כדאי להשתמש בו כדי לעזור ולשפר את הסביבה שלנו.

27. בגתן ותרש – אפשר גם המן / שמירה על יושרה והימנעות מהעתקה ✨ **אתגר:** תלמיד מציע לך להעתיק

שיעורי בית, אבל אתה מתלבט אם זה נכון. איזו דמות במגילה מייצגת את הצד השלילי של חוסר יושרה?
➤ **תשובה:** בגתן ותרש ניסו להשיג את מטרותיהם בדרך לא ישרה וללא נאמנות, אך מעשיהם נחשפו. זה מלמד אותנו שחוסר יושרה עלול להוביל לתוצאה הפוכה ממה שהתכוונו.
"וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל עֵץ" (אסתר ב', כ"ג)

28. מרדכי ואפשר גם אסתר / לעמוד לצד האמת ✨ **מי במגילה פעל ללא חשש ובאומץ?**

➤ **מרדכי** – מרדכי לא חשש לעמוד מול המן, למרות שהדבר סיכן את חייו. הוא סירב להשתחוות, חשף את מזימת בגתן ותרש והמשיך להגן על עמו למרות הסכנות. "לֹא יָכָרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה" (אסתר ג', ב')
כיצד ניתן לעמוד על צדק בלי לגרום לנזק לעצמך?
◆ **לפעול בחוכמה ולא בפזיזות.** –
◆ **למצוא תומכים** – אם אתה רואה עוול, אל תישאר לבד – שתף חברים, מורים או מבוגרים שיכולים לתמוך בך.
◆ **לפעול בשיקול דעת** – חשוב לבדוק איך להתמודד עם המצב כך שלא תיכנס לצרות מיותרות, כמו שאסתר חיכתה לרגע המתאים כדי לחשוף את המזימה.
◆ **לא לפחד מהאמת** – כשאנחנו יודעים שאנו צודקים, עלינו למצוא את הדרך הנכונה לומר זאת, גם אם זה לא פופולרי.